

sažetak na engleskom jeziku. Smijemo očekivati da će nakon obradenih temeljnih zasada doći na red i pojedina, zasebna područja i pitanja bioetike. Ako i ne budu imala baš po pet stotina stranica, bit će dobrodošla.

Ova *Bioetika* može poslužiti kao pozdani vodič u suvremenom bioetičkom labirintu. *Bioetika* je djelo jednako nezabilazno i korisno, poticajno za svakoga kojemu je život — napose ljudski život, bilo profesionalno bilo iz osobnog opredjeljenja, životno zanimanje i nadahnuće, smisao i opravdanje djelovanja. Izobilje bibliografskih jedinica istodobno je jamstvo ozbiljnosti ostvarenog djela, kao i naputak i poticaj za daljnje osobno proučavanje i suočavanje s bioetičkim pitanjima. I premda izostaje pokoje važno ime iz hrvatske bioetičke bibliografije, hvalevrijedno je spominjanje autora s hrvatskog područja, što svjedoči da prošlih desetljeća ta struka nije bila ni nepoznata ni neprisutna u hrvatskoj teorijskoj i praktičnoj znanosti.

Mnogo smo puta već čuli: *Habent sua fata libelli — Knjige imaju svoju sudbinu*. Danas bi se reklo, sve potrošački: Dobro se ili loše prodaju! Vjerojatno bi trebalo upitati: kako se čitaju? Svaka knjiga jest kao neki plod s nekog stabla. U knjizi nad knjigama — Bibliji, doduše u nekoj drugoj igri, o stablu i plodu stoji: *stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno: ubere ploda njegov a pojede* (Post 3, 6). Stablo je Tonči Matulić, a plod je *Bioetika*: zamamljiva i poželjna, i nadasve potrebna. I unatoč nekim zebnjama — broj stranica, cijena, ne baš lagani stil — nadam se da će i profesori i studenti, kao i djelatnici s područja brige o životu i uvjetima života, željni života i nadasve željni mudrosti života, posegnuti za tim plodom, ubrati ga i jesti — i sami nove plodove donositi. O dvadeset i petoj obljetnici te međustrukovne znanosti — bioetike, širom svijeta bili su priređeni brojni simpoziji, znanstveni skupovi te objavljeni brojni radovi. Sada, o tridesetjetoj obljetnici, pojavnost i prisut-

nost, a nadasve važnost bioetike na hrvatskom polju posvjedočila je ova *Bioetika*.

Valentin POZAIĆ

Pontificio Consiglio per la Pastorale della Salute, *Chiesa, droga e tossicomania*. Manuale di pastorale, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 2001., 204 str.

Danas jedva da je itko izuzet od naširoko poraznih posljedica poplave poštasti droge. Prodaja droge nije više samo stvar nekih zalutalih, izgubljenih ili zavedenih pojedinaca, nego vrhunski i vješto ustrojena, novčano i politički štijećena trgovina smrti. Na razaranju tuđeg zdravlja, uništavanju potencijala cijelih naraštaja i, konačno, na ubijanju tolike mladeži, netko ostvaruje velike zarade. Droga prodire u bogate i u siromašne države, u obitelji za koje bi se držalo da su po svom stilu života izvan dometa toga zla. Što je veće rasulo društva i obitelji, to je prodor droge snažniji. Često se to događa pod bezazlenim i humanim društveno-političkim raspravama i pozivima na pluralizam i toleranciju. U stvari, postoji samo 'dualizam': život i smrt. Kad je javnost jednom 'drogirana', lako će proći i sama droga. Hrvatska već plaća skupi danak drogi. Stanje u Hrvatskoj zahtijeva ozbiljno promišljanje i djelovanje, kako na državnoj tako i na crkvenoj i obiteljskoj razini. Jesmo li se uopće ozbiljno zapitali, i potražili odgovor, o poslanju i odgovornosti odgojno-školskih ustanova od vrtića do sveučilišta?!

Droga — to zlo, uljez u ljudsko društvo, iznova izaziva pažnju Crkve i njezina poslanja u suvremenom svijetu. U nizu 'Pastoralni priručnici' Papinsko vijeće za pastoral zdravstva objavilo je knjigu, ili dokument, posvećen pastoralnom djelovanju na području suzbijanja zlorabe droge. Valja odmah istaknuti da se rabi, svjesno i hotimice ili nesvjesno i navino, iskovani izraz: uživanje droge. Ne-

ma riječi ni o kakvom uživanju droge, već je na djelu naprosto laž i podvala: umjesto željenog užitka, droga vodi u razaranje kvalitete tjelesnog, intelektualnog i duhovnog života, kako pojedinaca i obitelji tako i velikih mnoštava, a nije rijetkost da završi tragičnom smrću. Na udaru su prvenstveno mladi — nada naroda i čovječanstva.

U tom vremenu pošasti droge, putem vješto organiziranih lanaca prodaje i preprodaje, mnogi biskupi, svećenici, redovnice i redovnici, tjeskobni očevi i majke, učitelji i profesori, pitaju se: što možemo učiniti kao kršćani u tom svijetu zaraženim drogom? To je pitanje na razne načine došlo i u središte Crkve, u Vatikan. Organiziranoj agresiji zla sami se pojedinci nisu kadri oduprijeti. Ovim priručnikom, ističe Papinsko vijeće, ne misli se dati konačan odgovor ili preporučiti neki novi načini liječenja. Vijeće je svjesno šarolikosti pristupa i načina liječenja žrtava droge i poštuje tu različitost, unatoč često prisutnoj neusklađenosti. Ipak, Vijeće želi dati neke smjernice za djelotvorniji pastoralni rad, jednostavno i praktično vodstvo u potrazi za odgovorom na temeljna pitanja. Djelo je plod mnogih ruku i suradnje sa zdravstvenim djelatnicima. Priručnik je napose pisan za one koji su se s velikim žarom i brigom posvetili i osposobili za rad na tako osjetljivom području, tj. namijenjen je brojnim pojedincima, udrugama i zajednicama koje predano i uspješno vraćaju žrtve droge ponovno u svijet slobode i ljudskog dostojanstva. U svojim je govorima Ivan Pavao II. zahtijevao da se drogi treba suprotstaviti trostrukim djelovanjem: 1. prevencijom — sprečavanjem širenja droge, 2. terapijom — liječenjem već zaraženih tim zlom, i 3. represijom — zakonskim suzbijanjem i onemogućavanjem 'trgovaca smrtni'. Ovaj priručnik govori samo o prva dva vidika djelovanja. Represija, suzbijanje zla droge — proizvodnje, prerade i prodaje — određenom društvenom silom i prisilom, smatra Papinsko vijeće,

u djelokrugu je vlada pojedinih država i to je dio njihove naročite odgovornosti. Papinsko se vijeće nada da će vlade taj dio svoga posla učiniti hrabro i odlučno, a građani trebaju u tome sudjelovati. Droga je jedna od najunosnijih suvremenih trgovačkih zloporaba. Budući da u trgovini vlada temeljni zakon 'ponuda-potražnja', očito je da se droga ne bi tako dobro prodavala kad ne bi bilo toliko zavedenih kupaca, potrošača. Stoga je preventivni vidik borbe protiv droge veoma važan. Potrebna je vjerodostojna alternativa: odgoj za vrednote istine i pravde, ljudskog dostojanstva, prava i obveza, ljudske spolnosti, braka i obitelji, užitka i žrtve, kulture odricanja i kultiviranja nagona. Napose mladima treba na odgovarajući način ponuditi vrednote koje jedan mladi život mogu učiniti smislenim i vrijednim, ostvarenim i ispunjenim na osobnom i društvenom području, kako glede materijalnih tako i glede intelektualnih i duhovnih dobara.

Priručnik je podijeljen u pet poglavlja. U prvom poglavlju obrađuje se fenomen droge, moralno vrednovanje i stav Crkve. Drugo poglavlje obuhvaća problem ovisnosti do koje se dolazi zloporabom određenih sredstava i ne manje stanjem nesredjenog duha, nerazumnom potragom za užitkom. Tu se obrađuje i pitanje društva i legalizacije droge. Treće poglavlje nosi naslov 'Postati slobodni' gdje se želi na temelju osobne odgovornosti potaknuti na ostvarenje dostojanstva i cjelovitosti ljudske osobe. Rasvjetljava se suvremena pomutnja glede materijalnih dobara, užitka — individualističkog i egoističkog uživalačkog mentaliteta — i sreće čovjeka. U srcu čovjeka upisan je osjećaj dobra i sreće. Četvrto je poglavlje i značajno i zahtjevno: govori o odgoju i prevenciji. Odgojem čovjek treba izrasti u zrelu osobu koja poznaje i prihvaća svoje ograničenosti i odgovornost za ostvarenje svoga životnoga poziva. Za to su potrebni i ustroj i ponuda pastoralnih programa. Peto poglavlje ističe pastoralno djelovanje u

službi slobode ljudske osobe. Važno mjesto u tom poslanju ima obitelj i Crkva s raznim pothvatima. U *Dodatcima* se daju neke upute i obavijesti o naravi i posljedicama pojedinih droga, o jeziku u svijetu droge, o konkretnim načinima djelovanja i savjeti kako pomoći obitelji koja postaje najveća žrtva droge, dok ujedno ostaje najveća nada ozdravljenja.

Smijemo se nadati da će pastoralni priručnik *Crkva, droga i toksikomanija* ubrzo ugledati svjetlo dana i na hrvatskom jeziku. U njegovu potrebu i moguću korist u hrvatskom društvu ne treba sumnjati.

Valentin POZAIĆ

André PINET, *Petnaest dana u molitvi s Ivanom Taulerom*, Prev. Marijan Jurčević, Zagreb, Dominikanska naklada Istina, 2000., 119 str.

Djelo Andréa Pineta u petnaest poglavlja (petnaest dana) želi prikazati aktualnost i suvremenu poruku mistične teologije njemačkog srednjovjekovnog dominikanca Ivana Taulera.

Ivan Tauler (1300. –1361.) rođen je u Strassbourgu. Stupio je u dominikanski red, a studirao u svom rodnom gradu u Kölnu. Skupa s Henrijem od Nördingena i dominikanskom mističarkom Margaretom Ebner tvorac je grupe »Božjih prijatelja« (Gottesfreunde). Bio je čuveni duhovni vođa i propovjednik, naročito među beginama i dominikanskim monahinjama. Od njegovih brojnih djela koja mu se pripisuju autentičnim se smatra 80 govora koje su skupile i sačuvale dominikanske monahinje. Ti govori predmet su teoloških i duhovnih razmišljanja Andréa Pineta koja imamo pred sobom u hrvatskom prijevodu dr. Marijana Jurčevića, dominikanca.

Taulerova duhovna nauka mnogo duguje Učitelju Eckhartu. No Tauler se ipak ograđuje od Eckharta time što izbjegava Eckhartovu mističnu apstraktnost i pretjeranu metafiziku. Tauler pro-

miče unutarnju pobožnost koja se gradi nastanjivanjem života Presvetoga Trojstva u duši, djelovanjem utjelovljenog Logosa Bogočovjeka Isusa Krista. U tom procesu Tauler slijedi liturgijski ciklus duhovnosti s težnjom na konkretnoj inhabitaciji božanskog života u čovjeku. Pobožnost za koju se zalaže, usmjerena je mističnom životu i sjedinjenju čovjeka s Bogom po ljubavi.

Taulerova je mistika trinitarna i naročito kristološka. Krist mu je put koji vodi do sjedinjenja čovjeka s trojedinim Bogom. Duše kojima se obraća poziva da u svojoj nutрини dopuste božansko rađanje koje će ih učiniti adoptivnim sinovima i kćerima Oca Nebeskog. U tom cilju valja se prepustiti poniznom predanju volji Božjoj apsolutnim odricanjem sebe.

Taulerov put ljubavi podrazumijeva tri progresivna stupnja: prvi je stupanj »slatka ljubav« koja dušu »ranjava«; potom slijedi stjecanje »mudre ljubavi« preko razumskog htijenja; konačište tog puta ljubavi sastoji se u zadobivanju »jake ljubavi« kao ploda prakticiranja prikladnog čišćenja »prelaskom iz prakse osjetilne izvanjskosti k obilnoj unutarnjosti« (usp. Trinaesti dan, *Tri značajke ljubavi*). Značajka Taulerove duhovnosti leži u tome da veliku ulogu na tom duhovnom putu pridaje Duhu Svetome po kojem se ljubav u duši rađa i raste.

André Pinet nam Taulerovu duhovnu nauku predstavlja u veoma suvremenom književnom i religioznom ruhu. Na taj način ovog srednjovjekovnog mistika otkriva kao pravo duhovno i teološko obogaćenje i kao zdravu poruku suvremenom čovjeku. Temeljeći svoja razmišljanja na Taulerovim govorima, Pinet je sagradio solidan most koji spaja srednjovjekovnu dominikansku mistiku i suvremena duhovna traganja. Prijevod djela je tečan, stilistički i jezično korektan. Knjiga će na hrvatskom kulturnom i religioznom području biti važno obogaćenje teološke i duhovne misli.

Tomislav Zdenko TENŠEK